

Rešeni strahu in molka

Umorjena zato, ker sta hotela pomagati ljudem.

V prejšnji številki Družine smo poročali o postavitvi spomenika v Davči. Tokrat objavljamo še obširnješi zapis o obeh duhovnikih.

Filip Terčelj se je rodil leta 1892 v Grivčah pri Šturjah pri Ajdovščini. Šolal se je v Šentvidu in Ljubljani, posvečen je bil leta 1917, bil kaplan v Škofji Loki, nato je študij nadaljeval v Nemčiji. Leta 1922 se je vrnil v goriško nadškofijo. Leta 1931 so ga Italijani zaprli. Ko je prišel konfinacije, se je umaknil v ljubljansko škofijo. V letih 1934 in 1945 je bil suplent za nemščino in profesor verouka na poljanski gimnaziji v Ljubljani ter kurat v prisilni delavnici. Po vojni ga je komunistični režim zaprl. Po prihodu iz zapora je bil tako rekoč revež, zato ga je za božične praznike leta 1945 znanec Franc Krašna, župnik v Sorici, povabil k sebi, da bi mu pomagal.

Franc Krašna se je rodil leta 1897 v Ljubljani. Posvečen je bil leta 1911. Po različnih kaplanskih službah je leta 1927 prevzel župnijo Sv. Križ nad Jesenicami. Leta 1941 je bil skupaj z drugimi gorenjskimi duhovniki izgnan. Med vojno je bil nekaj časa župnik v Grčaricah, po vojni pa je bil imenovan za župnika v Sorici. Tam je doživel komunistično nasilje nad domačini. Še pred njegovim prihodom so maja 1945 ugrabili 24 moških in jih neznano kje umorili. Konec leta 1945 so nasilno izgnali iz domov, nato pa čez mejo v Avstrijo 90 ljudi, od tega 62 otrok. Še posebej so nastradali prebivalci podratitovških vasi, predvsem Spodnjih Danj, zato je Krašna tam maševal bolj pogosto in bil ljudem v oporo.

Filip Terčelj se je po prihodu v Sorico oglasil tudi pri Kovačevih v Davči. Tam je dajal duhovno oporo Katarini Freljih, ki ji je tisto leto umrl mož, potem pa še hči, zato je bila zelo strta. Terčelju, ki je bil v slabi obleki, je dala moževo.

Filip Terčelj

Zaradi krute izselitve ljudi sta se oba duhovnika, Franc Krašna in Filip Terčelj, v začetku januarja 1945 odpravila v Ljubljano, da bi tam posredovala za prizadete ljudi. Ker pa sta bila pod budnim očesom terencev in knojevcev, so ju že kmalu v dolini, v Podroštu, ugrabili in odvedli na mučeniško pot. Odgnali so ju na davško stran, najprej do domačije Breljih. Tam so ju »zasliševali« in pretepali. 7. januarja so ju odgnali proti Štulčevi grapi in ju pod domačijo Štulec umorili. Imena zločincev so danes, kljub nekaj manjšim razhajanjem pri nekaterih, znana. Posledice zelo hudega medvojnega in povojnega nasilja v vaseh pod Ratitovcem in v Davči so še danes zelo zaznavne. Kljub temu so nekateri ljudje v zadnjem času povedali, kaj se je dogajalo in kdo so bili nosilci nasilja. Kakšno leto po umoru sta kmeta Podgrivar in Sorčan odšla v Ljubljano in tam oblasti »vprašala«, kdaj se bo končala vojna v Davči. Spomladi 1947 je nekaj domačinov oba umorjena preneslo na pokopališče v Davči.

Župnik Franc Gačnik je leta 1954 dal v preddverju davške cerkve vzdati spominsko ploščo, na katero je dal vpisati tudi imeni obeh umorjenih duhovnikov. To je bilo zelo pogumno dejanje. Na grobu so Terčelju postavili ploščo leta 1974, pred tem so jo že postavili Krašni. Sicer pa se o umoru obeh duhovnikov ni govorilo, ti kraji so bili okovani v popoln strah in molk. Kako hudo je bila Selška dolina prežeta s strahom, pove podatek, da so v Davči komaj leta 2003 prvič, na pobudo Franca Peternelja, organizirali spominski Terčeljev dan. Leta 2009 so, spet na pobudo Franca Peternelja, blizu morišča postavili lesen križ, letos – 25 let po demokratizaciji pa še spomenik. ■

IVO ŽAJDELA